

EL TRIANGLE

L'ESGLÉSIA VA SER BOTXÍ, NO VÍCTIMA

Vicenç Navarro

Catedràtic de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques

Universitat Pompeu Fabra

10 d'octubre de 2013

Aquests dies ha estat notícia la beatificació de 522 persones, referides a la narrativa de l'Església Catòlica com a *màrtirs* de la Guerra Civil, individus considerats innocents de qualsevol mal que van donar la seva vida "en defensa de la fe catòlica i del missatge de Crist". Les autoritats eclesiàstiques catòliques s'han mobilitzat per assenyalar que en cap moment ha d'interpretar-se aquesta beatificació –que és un homenatge a aquestes persones i reconeixement del valor del seu sacrifici- com un acte polític. Tant Monsenyor Angelo Amato, cardenal prefecte de la Congregació per a les Causes dels Sants, com Monsenyor Josep M. Soler, Abat de Montserrat, subratllen aquest fet a *La Vanguardia* (06.10.13, pàgines 50 i 51).

Ara bé, és difícil d'acceptar que, fins i tot en el cas que no fos la intenció d'aquestes autoritats (incloent el Vaticà, liderat pel nou Papa, que va escollir dir-se Francesc i que Monsenyor Amato representa) realitzar un acte polític, el fet és que aquest acte és un acte profundament polític que contribueix a la tergiversació de la història que s'ha escrit en aquest país, subratllant que l'Església va ser víctima d'una intolerància i persecució religiosa per part de les forces republicanes. S'accentua i es presenta l'Església i els seus màrtirs com a víctimes, quan en realitat l'Església va ser la que va agredir la vida i el benestar de la majoria de la població dels diferents pobles i nacions que constitueixen Espanya, causant més d'un milió de morts i milers de desapareguts, morts de persones assassinades per les forces de repressió, incloses les de l'Església, i els familiars dels quals no saben el parador dels seus cossos. Segons les estimacions de l'única investigació sobre els desapareguts que ha realitzat l'Estat espanyol (conseqüència de les gestions del jutge Baltasar Garzón, membre de l'Audiència Nacional abans que se l'expulsés d'aquest tribunal precisament per la seva investigació sobre els assassinats per part del règim, del qual l'Església Catòlica va ser l'eix central), el nombre de desapareguts és de més de 114.000 persones, que van ser assassinades per defensar el govern democràticament elegit. L'Església no solament no ha fet res per trobar-los, sinó que s'ha oposat al fet que es recuperés la seva memòria mitjançant la Llei de la Memòria Històrica. Mentre que homenatja els seus morts, s'oposa i

dificulta trobar els morts, dels quals aquesta institució és responsable.

És més, és difícil de creure que l'Església no sigui conscient de la manca de veracitat de les seves acusacions vers la República. No és cert que hi hagués a Espanya persecució religiosa en temps de la República. Les esglésies protestants i la religió jueva van continuar sense cap intervenció per part de l'Estat i/o per moviments socials o forces polítiques afins a la República. No va ser la religió el subjecte d'animositat, sinó l'Església Catòlica, fet que a l'Església Catòlica encara li costa d'acceptar, ja que si ho accepta, hauria de contestar per què l'Església Catòlica i no les altres religions va ser subjecte de l'enuig popular. No és cert que els sacerdots i els monjos fossin assassinats per les seves idees religioses, tal com Monsenyor Soler escriu al seu article "Montserrat i els beats a Tarragona" a *La Vanguardia*. Van ser assassinats per la seva pertinença a una institució que havia demanat que l'Exèrcit es revoltés, coneixent-se la seva animositat vers la República. En realitat, el Monestir de Montserrat, suposo que en nota d'agraïment, va fer un monument, més tard, als "caídos por Dios y por la Patria", que era a l'entrada del Monestir fins que més tard va ser desplaçat a la part posterior, amb un monument als requetés carlistes de la Mare de Déu de Montserrat.

La història, marginada i ocultada per la pròpia Església, mostra clarament el perquè d'aquesta hostilitat, hostilitat que va ser iniciada per l'Església. Va ser l'Església Catòlica la que va celebrar i va recolzar la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930). I va ser l'Església la que es va oposar per tots els mitjans a l'establiment de la República, encoratjant els catòlics a rebel·lar-se contra aquesta. Les pastorals de la jerarquia catòlica explícitament cridaven a aquesta rebel·lió; documents (signats pel cardenal Segura i pel seu successor, el cardenal Gomà) són molt representatius, i segur que la jerarquia actual de l'Església i el Vaticà els coneixen. Com pot afirmar la jerarquia catòlica que l'Església era apolítica, quan va animar els catòlics que es rebel·lessin, demanant explícitament que l'Exèrcit s'aixequés en contra del govern democràticament triat?

Era predictable que la gran majoria de la ciutadania, que va recolzar l'establiment de la República, primer, i l'elecció del govern del Front Popular, després, tingués animositat cap a l'Església Catòlica, doncs aquesta, obertament, encoratjava l'Exèrcit que fes un cop militar contra aquest Estat i contra aquest govern. Per aquest motiu és comprensible i predictable que quan va tenir lloc el cop militar, que l'Església Catòlica immediatament va recolzar (definint-lo més tard com una Croada Nacional), grans sectors de les classes populars expressessin la seva hostilitat cap a aquesta institució. La crema d'esglésies (no va haver-hi cap església protestant o cap

mesquita o cap sinagoga cremades) i l'assassinat de clergues i persones identificades amb l'Església Catòlica eren la resposta popular que va tenir lloc en els primers tres mesos quan el cop va crear un buit de poder. No va ser una repressió guiada per l'Estat republicà. En realitat, una vegada recuperat el control, a les zones que continuaven sota el govern republicà es van interrompre aquests actes.

Per contra, els assassinats, molt més nombrosos, duts a terme al costat colpista, van ser comesos pels aparells repressius de l'Estat feixista, que va comptar amb l'entusiasta col·laboració, en la seva repressió, de l'Església Catòlica. No creuen les jerarquies catòliques espanyoles que aquesta actitud enormement repressiva anava en contra del missatge de Jesús? Creuen, en realitat, que Jesús, que és, en teoria, la seva suposada inspiració, hagués recolzat tant d'assassinat, premeditat i programat, per eliminar persones l'únic delictes de les quals era haver recolzat un Estat i un govern democràticament elegits? No creuen que és d'una crueltat suprema que els familiars dels morts republicans encara avui no sàpiguen a on estan enterrats? No creuen que és profundament injust que ells puguin homenatjar els seus morts quan els vençuts encara no saben a on estan els seus? I si en veritat els sacerdots assassinats eren innocents, no creu l'Església Catòlica que haurien de demanar perdó als familiars dels seus propis morts, ja que el comportament colpista

de la seva jerarquia catòlica va ser el responsable que l'enuig popular es canalitzés en ells, precisament per la seva identificació amb l'Església?

La resposta descontrolada en contra de l'Església era lògica, ja que l'Església era culpable d'un comportament que es podia predir que causaria milers de morts. Ha de condemnar-se aquesta expressió d'enuig popular, però el seu comportament no es pot homologar al del costat colpista, que va ser una repressió metòdica de tots els aparells de l'Estat, amb el suport actiu de l'Església. Accentuar el victimisme de l'Església com fan les beatificacions és, a més a més d'una tergiversació de la història que encara es reproduïx a Espanya, una ofensa als perdedors de la Guerra Civil, que eren els que van defensar la democràcia, i que hauria de crear incomoditat a tota persona amb sensibilitat democràtica. La meua esperança és que el Papa Francesc ho vegi així i que, en nom de l'Església, demani perdó, no solament al seu Déu, sinó al poble espanyol, al qual va fer tant de mal.

Avui, mentre l'Església i les dretes homenatgen els seus morts, l'ONU acaba d'enviar una delegació denunciant l'Estat espanyol per no estar fent res per trobar els desapareguts republicans. I el mateix Estat, sense cap mena de dubte, estarà representat als actes homenatjant els "màrtirs de l'Església". No s'avergonyeixen del seu

comportament els representants d'un Estat que es presenta com a democràtic? No s'adona l'Església de la seva incoherència? No veuen la falsedat de la seva crida a la reconciliació? És clar que no se n'adonen. I que no se n'adonin és un indicador que continuen sent refractaris a reconèixer que l'Església Catòlica no va ser víctima sinó botxí en aquell període de la nostra història.